

[Socialministeren]

samvirkende Invalideorganisationer drøftet mulighederne for at medvirke til en bedring af forholdene. Der er enighed om i fællesskab at sætte en række idé-, forslags- og vejledningsprægede initiativer i gang i den kommende tid og i øvrigt inden for de enkelte områder at være optimalt opmærksom på dette meget afgørende emne.

Afsluttende bemærkninger.

Den gennemførte udlægning af ansvaret for service til personer med handicap fra staten til de lokale og regionale myndigheder som en integreret del af disses ansvar for den lokale befolkning er anerkendt som et vellykket skridt i retning af at lette integrationen af personer med handicap i samfundet. Der er ligeledes sket fremskridt med hensyn til generel anerkendelse i praksis af, at spørgsmål vedrørende personer med handicap skal løses inden for den sektor, hvor de opstår, og altså ikke på forhånd henhører under de sociale myndigheder.

Vi er i dag nået langt i bestræbelserne på at integrere personer med handicap i samfundet og sikre dem ligestilling. Men vi må stadig udvikle vores tilbud gennem forsøg, udnyttelse af teknologiske fremskridt, nytænkning og holdningsændringer, hvor målet må være at tage udgangspunkt i det enkelte menneskes selvværd.

Men uanset hvor meget der gøres, er det ikke muligt at fjerne et handicap. Der må fortsat inden for alle dele af samfundet udfoldes bestræbelser på at afbøde virkningerne af handicap. Men invaliditeten består. Samfundet kan ikke fjerne problemerne.

På det alment menneskelige plan ligger der også en udfordring for de ikke-handicappede mennesker.

Når vi ikke-handicappede forholder os til handicappede, opfører vi os tit akavet og kejtet. Vi er tilbøjelige til enten helt at negligere eller udelukkende at sætte fokus på handicappet og først i anden omgang se på mennesket.

Bag en fysisk eller psykisk skavank er et menneske.

De handicappede vil gerne undvære denne reaktion i samværet med andre mennesker, og jeg finder det uhyre vigtigt, at vi får taget hul på denne problematik og forhåbentlig kan få flyttet nogle holdninger og fordomme.

Jeg håber, at denne redegørelse også vil kunne bidrage til en debat om kravene til de ikke-handicappede mennesker.

Redegørelse af 3/12 85 om informationsmulighederne for blinde, svagsynede og andre læsehandicappede.

(Redegørelse nr. R 6).

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

I redegørelsen tages der blandt andet udgangspunkt i Betænkning nr. 950 om biblioteksbetjening af blinde og svagtseende, som kom i 1982. Denne betænkning gennemgik hele området og indeholdt forslag til de forbedringer, som udvalget kunne ønske. Alle interesserede parter på både produktions- og distributionssiden var repræsenteret og, hvad der er vigtigst, de synshandicappede selv. Det er også dette udvalgs forslag, der har ligget til grund for de forbedringer af læsehandicappedes information, der især har fundet sted det sidste par år.

Ved førstebehandlingen af forslaget til folketingsbeslutning B 120 var der enighed om, at formålet med forslaget, at forbedre forholdene for de blinde, svagsynede og andre læsehandicappede grupper med henblik på en ligestilling mellem disse grupper og andre grupper i samfundet, er godt og positivt og det bør gentages.

De læsehandicappede

Indledningsvis er det praktisk kort at præcisere, hvad der menes med udtrykket læsehandicappede, og hvilke materialer der er bærere af informationen.

Udtrykket læsehandicappede dækker over flere grupper, som har det tilfælles, at de ikke eller kun med besvær kan tilegne sig indholdet af en trykt tekst. Men grundene hertil kan være meget forskellige. De grupper, der er tale om, er: blinde, svagsynede, døvblinde, læse- og sprogetarderede, herunder ordblinde, svage læsere (læseuvante), plejehjemspatienter og andre ældre, hvor en eller flere af sanserne er svækkede, afatikere, åndssvage og såkaldt svagt begavede.

Desuden er der nogle grupper, som også ofte nævnes blandt de læsehandicappede, f.eks. mennesker, som ikke kan holde en bog eller blade i den, og hørehandicappede, hvor

[Ministeren for kulturelle anliggender]

den stækkede evne til sprogdannelse i mange tilfælde fører til læsevanskeligheder.

Endelig er der indvandrere (i forhold til dansk og ofte også i forhold til deres eget sprog). Hos nogle midlertidigt syge samt hos en del psykiatriske patienter kan læseevnen være periodisk nedsat.

Tilsammen udgør alle disse grupper – specielt når de svage læsere tages med – en stor del af befolkningen, og det er sikkert flere, end det normalt antages.

Materialer for læsehandicappede

De materialer, der kan bære information til læsehandicappede i stedet for den almindelige trykte bog/tidsskrift/avis, er i første række bøger, tidsskrifter og aviser indlæst på lydbånd eller omsat i punktskrift. Lydmaterialerne kan teknisk anvendes af alle grupperne bortset fra totalt døve. Der findes også andre materialer, som kan anvendes af nogle af grupperne, f.eks. specielt tilrettelagte letlæselige bøger, storskriftbøger, bog + båndmaterialerne, film m.m., men redegørelsen vil blive koncentreret om lyd- og punktskriftmaterialerne.

Lydbøger

De lydbøger, der findes i folkebibliotekerne, produceres af bibliotekscentralen med baggrund i ophavsretslovens paragraf 18, stk. 2, og af forlagene.

Endvidere producerer statens bibliotek og trykkeri for blinde lydbøger til biblioteksbrug og til brug for blinde i erhverv.

Endelig produceres der lydbøger på Refsnæsskolen til biblioteks- og undervisningsbrug for blinde og svagsynede børn og unge, i instituttet for blinde og svagsynede til undervisningsbrug for blinde og svagsynede unge og voksne under uddannelse samt i Kristeligt Lydbibliotek.

I alt er der nu produceret ca. 12.500 lydbogstitler i Danmark.

Produktionen var i 1984 fordelt således: bibliotekscentralen 162, andre forlag 270, statens bibliotek og trykkeri for blinde (biblioteket) 429, (erhvervsafdelingen) 202, instituttet for blinde og svagsynede 278, Refsnæsskolen 101, Kristeligt Lydbibliotek 100, i alt 1.542 titler.

Hele denne produktion står til rådighed for blinde og svagtseende i et differentieret formidlingsmønster, medens 432 af titlerne står til rådighed for læsehandicappede gennem folkebibliotekerne.

Ved en ændring af ophavsretsloven i 1985 blev kredsen af mennesker, der må bruge lydbøger, som er produceret i henhold til denne lovs paragraf 18, stk. 2, udvidet til også at omfatte ordblinde og læsehandicappede.

Pr. 1. september i år havde 230 kommuner ud af de 247 eksisterende bibliotekssystemer udlån af lydbøger. Lånesamarbejde er indført i vidt omfang; i mange tilfælde har flere kommuner eller alle kommuner i et amt slået sig sammen om at løse denne opgave i fællesskab. Ved tildelingen af tilskud til centralbibliotekerne efter bibliotekslovens paragraf 18, stk. 2, i 1985 til indkøb af lydbøger var det en forudsætning, at centralbibliotekets lydbøger skulle stå til rådighed for alle de kommuner i amtet, som selv havde lydbøger på budgettet, og da samtlige centralbiblioteker har søgt og fået dette tilskud i 1985, er det i realiteten udtryk for, at der fra 1. januar 1986 eksisterer et lånesamarbejde med centralbiblioteket som det naturlige centrum i en overbygnings- og koordineringsfunktion. Det kan også nævnes, at mange amtskommuner yder særligt tilskud.

Statens bibliotek og trykkeri for blindes lydbøger er indtil videre ifølge reglementet forbeholdt blinde og svagtseende og enkelte andre stærkt handicappede. Det skyldes mangel på titler i tilstrækkeligt antal eksemplarer, men der arbejdes på at nå et niveau, hvor biblioteket kan påbegynde en funktion som *overbygning* for folkebibliotekerne og dermed for de lånere, der må låne lydbøger i disse.

Lydbøgerne på Refsnæsskolen, instituttet for blinde og svagsynede samt Kristeligt Lydbibliotek er forbeholdt blinde og svagtseende.

Den nuværende produktion af lydbøger er ikke tilstrækkelig stor til at dække behovet.

Der har dog været en positiv udvikling på lydbogsområdet en årrække, om end der på det sidste har været en vis stagnation blandt andet med hensyn til produktionen hos bibliotekscentralen og forlagene. Den nuværende produktion er udtryk for et ganske omfattende udvalg af årets litteraturtilbud – om end

[Ministeren for kulturelle anliggender]

med et alt for beskedent udvalg af faglitteratur. Med den arbejdsdeling mellem producentledene, der tilstræbes, med den forventede øgede efterspørgsel som følge af voksende viden om tilbuddet samt med de tilskud, der ydes, skulle der være håb om videreudvikling i positiv retning og forhåbentlig en tilnærmelse til den situation, alle ønsker sig: at forlagene udgiver trykt udgave og lydudgave af gængs litteratur på samme tid, således at statens bibliotek og trykkeri for blinde kan koncentrere sig om den mere specielle litteratur, som forlagene næppe på noget tidspunkt kan forventes at udgive på lyd.

Efter forslaget til folketingsbeslutning ønskedes statsstøtte til forlagsproduktionen. Noget sådant var også til behandling i udvalget, der afgav betænkning nr. 950, men det vandt ikke gehør. Skulle det imidlertid vise sig, at den støtte, der nu ydes i aftagerledet efter bibliotekslovens paragraf 18, stk. 2, ikke medfører øget produktion og lavere priser, kan det overvejes at konvertere støtten til produktionsledet.

Punktskriftmaterialer

Punktskriftbøger produceres af statens bibliotek og trykkeri for blinde til biblioteksbrug primært for voksne (bøger, noder og erhvervs materiale), af Refsnæskolen til biblioteksbrug og undervisningsbrug for blinde og svagsynede børn og unge samt af instituttet for blinde og svagsynede til brug for blinde og svagsynede unge og voksne under uddannelse.

Det samlede antal punktskriftbogtitler i Danmark: statens bibliotek og trykkeri for blinde 8.650 (heraf dog 4.800 noder), Refsnæskolen 2.343, instituttet for blinde og svagsynede 4.000, i alt 14.993 titler.

Årsproduktionen i 1984 udgjorde: statens bibliotek og trykkeri for blinde 128, Refsnæskolen 272, instituttet for blinde og svagsynede 252, ialt 652 titler.

Desuden producerer statens bibliotek og trykkeri for blinde tidsskrifter og blade samt noder i punktskrift.

Antallet af punktskriftlæsere er lille, mellem 300 og 400 boglæsere og ca. 700 tidsskriftslæsere. Dette skyldes, at punktskrift normalt kun kan læses i barnealderen, dvs. af blindfødte eller tidligtblevne blinde. Ca. ni tiendedele af de blinde er først blevet dette i

sen alder. Der er på nuværende tidspunkt ikke planer om at decentralisere distributionen.

Biblioteksbetjening af blinde og svagtseende Betænkning nr. 950, 1982

Som nævnt indledningsvis fremsatte betænkningen en lang række forslag om redegørelsens emne. Der er tale om meget detaljerede forslag. For et nærmere studium henvises til betænkningen.

De mest omfattende forslag i betænkning nr. 950 omhandlede øget produktion af lyd-bøger, lyd-tidsskrifter og materialer i punktskrift samt forslag til at finansiere denne øgede aktivitet. Nogle af disse materialer er allerede omtalt ovenfor, og spørgsmålet om økonomi kommenteres senere i redegørelsen.

Betænkningens forslag om en decentraliseret biblioteksbetjening af blinde forekommer godt, og en begyndelse er gjort med folkebibliotekernes indkøb og udlån af lyd-bøger.

På længere sigt, når der er opnået et tilfredsstillende niveau i folkebibliotekernes lydbogsforsyning, bør der finde en arbejdsdeling sted mellem folkebibliotekerne og statens bibliotek og trykkeri for blinde på samme måde som for de trykte bøger vedkommende, hvor centrale biblioteker udøver en overbygningsfunktion. Gennem en sådan arbejdsdeling sikres større spredning i titeludbudet, samt at mere speciel litteratur bliver tilgængelig, hvilket ikke er tilfældet nu på lydbogsområdet. Det er altså tanken, at folkebibliotekerne på længere sigt skal varetage udlånet af, hvad man kunne kalde gængs fag- og skønlitteratur og statens bibliotek og trykkeri for blinde den mere specialiserede litteratur. Ændringerne må, som foreslået, ikke på noget tidspunkt indebære nogen forringelse af de blindes informationssituation.

Som allerede nævnt er lånesamarbejdet i folkebibliotekerne i udvikling med centralbiblioteket i centrum.

I betænkning nr. 950 er der forslag om, at statens bibliotek og trykkeri for blinde overføres til kulturministeriet, hvilket skete den 1. januar 1985. Refsnæskolen og instituttet for blinde og svagsynede drives af hhv. Vestsjællands amtskommune og Københavns kommune. Deres service på landsplan betales af amtskommunerne. Siden betænkning nr. 950 udkom, er der sket forbedringer i disse insti-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

tutioners service. Eksempelvis er produktionen på Refsnæsskolen blevet fordoblet. Der er tale om små tal, men udviklingen er positiv.

Betænkning nr. 950 nævner, at børnene ikke skal tilgodeses mindre end voksne, og dette rimelige synspunkt afspejler sig i nogen grad i bibliotekscentralens og forlagenes produktion, men bibliotekernes efterspørgsel er dalende.

Om de øvrige forslag i betænkning nr. 950 kan følgende nævnes:

Der er nedsat et samordningsudvalg for lydbogsproduktion, og det har fået betydelig mere omfattende opgaver end foreslået af udvalget. Blandt andet til brug for dette udvalg er i 1985 anvendt 75.000 kr. i tilskud til iværksættelse af forhåndsregistrering af lydbøger, der planlægges produceret. Med dette arbejdsredskab skulle overlappning i produktionen kunne forhindres.

Det er en god idé at efteranvende Danmarks Radios programmer, f.eks. oplæsning og radiospil indlæst på lydbånd. Ophavsretsudvalget vil i sit arbejde inddrage ophavsretslovens regler om handicappedes brug af værker. Danmarks Radio arbejder selv på, at dette materiale kan formidles til interesse-rede.

Det er af stor betydning, at der skabes overblik over det samlede bibliotekstilbud gennem kataloger. Et nødvendigt grundlag for at udarbejde både landsdækkende og lokale kataloger samt mindre kataloger med udvalg af titler er en fuldstændig registrering af produktionen. Der er sket meget på lydbogsområdet i denne henseende. Dansk Lydfortegnelse, der indeholder alle lydmaterialer i handelen samt statens bibliotek og trykkeri for blindes løbende produktion, er udkommet siden 1982. Desuden er nu alle forlagene, bibliotekscentralens samt statens bibliotek og trykkeri for blindes nyere produktion inddateret i BASIS, folkebibliotekernes fælles database, der indeholder danske og udenlandske bøger, grammofonplader, kassettebånd og andre materialer, hovedsagelig efter 1970. På lydbogsområdet mangler kun den ældre bogbestand i statens bibliotek og trykkeri for blinde. Til inddatering i denne – ca. 3.000 titler – agtes der ydet tilskud efter bibliotekslovens paragraf 18, stk. 2, i 1986. Hermed vil der være grundlag for både store og små kataloger.

Hvad kommunale lydaviser angår, har flere og flere kommuner iværksat en sådan i folkebibliotekets regie og i alle tilfælde med tilskud på 50 pct. af udgifterne til etablering og første års drift efter bibliotekslovens paragraf 18, stk. 2. I 1985 er der kommet 12 nye til, og dermed er der nu i alt 64 lydaviser, dækkende 80 kommuner. Det ser ud til, at denne udvikling vil fortsætte, og en del af tilskuddet efter bibliotekslovens paragraf 18, stk. 2, agtes fortsat anvendt hertil.

Dagspressen gengivet i alternative former til den trykte form er et ofte fremsat ønske både fra blindes og fra ordblindes side. Der har blandt andet været fremsat forslag om, at der ydes statstilskud hertil. Mediekommissionens flertal har ikke støttet dette synspunkt, men peger i stedet på at styrke de lokale lydaviser. Dansk Blindesamfund mener imidlertid, at blinde og svagsynede har behov for den landsdækkende presse, og at de må betale normal abonnementspris for blade og aviser, såfremt de modtager et produkt, der svarer til det trykte. Dansk Blindesamfund har samtidig den opfattelse, at den meromkostning, der vil være forbundet med produktionen af en lydudgave, må indgå som en almindelig driftsomkostning, der altså påvirker prisen for alle forbrugere.

I forslag B 120 til folketingsbeslutning blev det foreslået, at lydjournalens udgivelsesfrekvens forøges til at komme alle hverdage. Lydjournalen udkommer nu i 2.500 eksemplarer 2 gange om ugen. Det ville være en forbedring, hvis Lydjournalen udkom daglig. En sådan udvidelse ville imidlertid være så ressourcekrævende, at den næppe ville kunne gennemføres inden for de eksisterende rammer, selv om den eventuelt blev kombineret med en abonnementsordning. Dansk Blinde-samfund har givet udtryk for, at en udvidelse af Lydjournalen ikke bør ske på bekostning af lydudgaver af trykte aviser og heller ikke på bekostning af andre lydmaterialer som f.eks. bøger eller materialer til erhvervs-kæftigede blinde.

Med hensyn til korte, aktuelle nyheder forekommer det ikke, at blinde og andre læsehændicappede er ringere stillet end den øvrige befolkning med den detaljerede, tilbagevendende nyhedstjeneste, som præsteres af Danmarks Radio og lokalradio og -TV.

Også tidsskrifter er vigtige informationsmaterialer. På dette område har kultur- og

[Ministeren for kulturelle anliggender]

litteraturorientering for læsehandicappede udført en god ulønnet indsats i form af en forsøgsordning støttet af tipsmidlerne. Forsøget ophører nu, og der må derfor søges andre veje for at imødekomme behovet. Ligesom for lydbøgernes vedkommende ville det bedste være, at udgiverne udsendte en lydudgave samtidig med den trykte udgave, hvilket også finder sted i nogle få tilfælde. Kultur- og litteraturorientering for læsehandicappede har nævnt muligheden af, at brugerne betaler abonnement ganske som brugerne af de trykte tidsskrifter. Dersom det ender med, at statens bibliotek og trykkeri for blinde udvider tidsskriftproduktionen, kan dette antagelig kun finde sted med en abonnementsordning. Ældre numre ville da kunne indgå i biblioteket til anvendelse i det vederlagsfri udlån. Tanken om at betale et abonnement for nye tidsskriftnumre er heller ikke fremmed for brugerkredsen. Dansk Blindesamfund gør sig til talsmand for en sådan form under henvisning til ligestillingen med andre tidsskriftlæsere.

Forslaget til folketingsbeslutning berørte portofrihed for blindeforsendelser. Alle forsendelser til og fra blinde i de offentligt anerkendte blindeinstitutioner er gratis for brugerne. Folkebibliotekerne betaler frem- og tilbagesendelse af lokale lydavisere, og dermed er forsendelsen af de distribuerede materialer gratis for brugerne.

Med individuel indlæsning tænkes på, at blinde og andre læsehandicappede ved henvendelse til deres lokale folkebibliotek kan få indlæst pjecer, tidsskriftstof og andre mindre omfattende trykte informationer, som de har brug for i dagliglivet. Ministeriet har også været interesseret i, at dette kan finde sted, og interessen har været understreget af, at der allerede i 1979 blev ydet tilskud over folkebibliotekernes særlige rådighedssum til et forsøg med individuel indlæsningstjeneste i Rødovre kommunes folkebibliotek. Imidlertid har indtil videre kun få folkebiblioteker taget ideen op. I de folkebiblioteker, hvor der i forvejen findes indlæsningsudstyr til lydavisere, vil dette umiddelbart teknisk kunne lade sig gøre, og kommunerne må overveje, om der kan blive plads til en service af denne art.

Det er dog muligt, at den tekniske udvikling er ved at indhente indlæsningsformen. Maskiner, der kan gengive trykt tekst i så-

kaldt syntetisk tale, findes allerede i et vist omfang i amerikanske biblioteker.

Finansiering af forbedringerne

Udvalget bag betænkning nr. 950 foreslog øgede statslige bevillinger til især en forøgelse af lydbogsproduktionen og punktskriftproduktionen. Udvalget foreslog (i 1982) et samlet statsligt tilskud til biblioteksbetjening af blinde og svagtseende på 2,5 mill. kr. Udvalget gav også forslag til fordeling af tilskuddet.

Ved bibliotekslovens revision i 1983 blev det med paragraf 18, stk. 2, vedtaget, at der kan ydes statstilskud til særlige grupper. Tilskuddet for 1984 var på 3,5 mill. kr. og blev anvendt dels til lydavisere og dels til at afhjælpe et produktionsefterløb i statens bibliotek og trykkeri for blinde, hvor masterbåndene til et stort antal lydbogstitler ikke havde kunnet mangfoldiggøres.

I 1985 er tilskuddet på 3.650.900 kr. Heraf er der ydet tilskud med 75.000 kr. til forhåndsregistrering af lydbøger, 925.000 kr. til kommunale lydavisere, hvoraf 135.200 kr. ikke er anvendt til dette formål, 1.325.450 kr. til lydbøger i centralbibliotekerne samt Københavns og Frederiksberg kommuner, 1.325.450 kr. til overbygningsfunktion i statens bibliotek og trykkeri for blinde.

Tilskuddet til folkebibliotekerne til ekstra køb af lydbøger agtes fortsat i samme størrelsesorden. Det samme gælder tilskud til lydavisere.

Til statens bibliotek og trykkeri for blinde agtes der ligeledes de kommende år ydet tilskud til udbygning af lydbogsbestanden med henblik på at iværksætte overbygningsfunktionen efter 4 år, til indkøb af kompaktreoler til de nye eksemplarer samt til resterende udskiftning af lydbogsapparatet. Der har allerede fundet en omfattende udskiftning af dette apparatur sted, og der er gennem ekstraordinære tilskud i 1982 og 1983 etableret et nyt EDB-baseret udlånsystem, hvilket har medført en betydelig serviceforbedring.

Statens bibliotek og trykkeri for blinde har ikke haft mulighed for nødvendige fornyelser af punktskriftapparatet. Den tekniske udvikling peger på en udstrakt anvendelse af EDB-teknik på dette felt. Institutionen har taget de første skridt med anvendelse af EDB-udstyr til overførsel til punktskrift af

[Ministeren for kulturelle anliggender]

bøger og andet, som produceres i få eksemplarer pr. titel, men der mangler et tidssvarende udstyr til at producere de tekster, der skal kopieres i mange hundrede eksemplarer.

Et skøn peger i retning af behov for en engangsudgift på op imod 3 mill. kr. til denne udskiftning. Det undersøges for tiden, om den kan gennemføres over finansministeriets investeringspulje. Er det tilfældet, vil affødte udgifter indgå i de kommende års prioritinger.

Forhåbentlig vil der så også blive plads til at producere materialer ud over biblioteks- og erhvervsmaterialerne, f.eks. materialer til fritidsundervisning og fritidsbeskæftigelse. Det bør dog undersøges i samarbejde med amtskommunerne og Københavns kommune, om materialer til fritidsundervisningen ikke snarere bør produceres af instituttet for blinde og svagsynede, da dette forekommer nærmere instituttets formål end trykkeriets i statens bibliotek og trykkeri for blinde.

Med tilskuddet efter bibliotekslovens paragraf 18, stk. 2, kan der ikke skabes ligestilling i henseende til informationsmuligheder mellem læsehandicappede og folk, der læser uden besvær. Men bestemmelsen er imidlertid udtryk for en klar opprioritering af området – med betydelig virkning over en årrække. Selv om der ikke er tale om meget store beløb, er tilskuddet større end foreslået af det sagkyndige udvalg.

Der er hermed redegjort for de væsentligste spørgsmål i forbindelse med informationsmulighederne for blinde, svagsynede og andre læsehandicappede, og redegørelsen har samtidig berørt forslagene i forslag B 120 til folketingsbeslutning samt en række henvendelser, ministeriet har modtaget fra organisationer m.fl. forud for redegørelsen.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Kjeld Olesen.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Den pågældende har søgt orlov i henhold til forretningsordenens § 42, stk. 3, litra a, jfr. stk. 4, på grund af sygdom.

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at der meddeles den på-

gældende orlov som ansøgt fra og med den 3. december 1985, og at stedfortræderen indkaldes som midlertidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.

Forhandling

Lizzie Lichtenberg (KF):

Folketinget har nu vedtaget at meddele orlov til et medlem og at indkalde stedfortræderen.

Som ordfører for udvalget til valgs prøvelse skal jeg tillade mig at gøre indstilling om, at stedfortræderen godkendes som midlertidigt medlem af folketetinget.

Hr. *Kjeld Olesen* er valgt i Nordjyllands amtskreds, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for socialdemokratiet i denne amtskreds, lærer *Holger Graversen*.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i dag behandlet denne sag, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

Lærer *Holger Graversen* godkendes som midlertidigt medlem af folketetinget fra og med den 3. december 1985.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 126 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 16:

Forespørgsel til statsministeren [om, hvilke socialpolitiske, kulturpolitiske, uddannelsespolitiske samt bolig- og byplanpolitiske initiativer regeringen agter at tage for at begrænse kriminaliteten].

Af Lenger (VS) m.fl.

(Forespørgsel nr. F 16. Anmeldt 27/11 85).